

Вміст білку та клейковини в насінні пшениці озимої м'якої характеризують його якісні показники, які є вирішальними при визначенні ціни на продукцію. На варіантах із позакореневим підживленням азотними та в комплексі з мікродобривами спостерігали вміст білку на рівні 14,1–14,4% у сортів 'Сомтюзозо'. Найвищими показниками вмісту білку характеризувався сорт 'Сомтюзозо' – 14,4%, що перевищує контрольний варіант на 1,1%. Позакореневе підживлення азотними добривами не мали значного впливу на вміст

білку, а більше залежало від сортових особливостей та погодно-кліматичних умов вирощування. Контрольний варіант характеризувався найнижчим вмістом білку – 12,6–13,3% в розрізі сортів, де не проводили підживлення даними добривами. При цьому вміст клейковини був найвищим у сорту 'Сомтюзозо' – 29,9% на варіанті із застосуванням позакореневим підживленням азотними та в комплексі з мікродобривами. Найнижчий відсоток клейковини був у сорту 'Бонанза' на контрольному варіанті та становив – 24,9%.

УДК 635.633.528:631.527

Позняк О. В.^{1*}, молодший науковий співробітник лабораторії селекції та технології овочевих рослин

Пальонко О. В.¹, науковий співробітник, в. о. директора

Кондратенко С. І.², доктор с.-г. наук, ст. н. с., завідувач відділу селекції і насінництва овочевих і баштанних культур

¹Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН

²Інститут овочівництва і баштанництва НААН

*e-mail: konf-dsmayak@ukr.net

ПЕРШИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ СОРТ ЛОПУХА СПРАВЖНЬОГО ОВОЧЕВОГО НАПРЯМУ ВИКОРИСТАННЯ

У виробництві та приватному секторі важливе значення мають рослини універсального використання, до прикладу – лікарського та овочевого напрямів. На сьогодні є потреба у розширенні асортименту культур, що містять у своєму складі інулін. Попит на продукцію таких рослин суттєво збільшується, оскільки у світі, й в Україні у тому числі, відмічається значне зростання захворюваності населення на цукровий діабет другого типу і багато людей страждають від ожиріння. Зацікавлення дієтичними продуктами харчування, у даному випадку овочами, викликане насамперед саме цими причинами. Інулін легко засвоюється організмом і слугує заміником сахарози в дієтичному харчуванні хворих на діабет. Цінним видом, що належить до даної групи рослин і придатний для використання в лікарському рослинництві та овочівництві, є лопух справжній (*Arctium lappa* L.). В Україні сортів цього виду овочевого напрямку використання немає. Як овочева продукція у лопуха справжнього використовуються також молоді листки і черешки.

На Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН створений перший вітчизняний сорт лопуха справжнього овочевого напрямку використання 'Іменинник'. Новий сорт вирізняється урожайністю товарних коренів на богарі 21,6 т/га, що на 35,0% більше за стандарт – сорт 'Еталон'; масою товарного кореня 300,8 г (на 34,1% більше за стандарт), товарністю 9 балів (корінь не розгалужений, без бічних коренів) при товарності 3 бали у стандарту; довжиною 30,0 см, діаметром 4,6 см, індекс форми кореня 6,95.

Вміст високомолекулярного інуліну в коренях становить 7,7%; у молодих листках міститься: сухих речовин – 14,43%, цукрів – 1,15%, вітаміну С – 8,54 мг/100 г с. р.

Морфолого-ідентифікаційні ознаки сорту 'Іменинник'. Листок розетковий: за довжиною пластинки середній – 28,8 см. Листок розетковий: за шириною пластинки широкий – 18,2 см. Листок розетковий: форма пластинки яйцеподібна. Листок розетковий: форма верхівки пластинки ширококонічна. Листок розетковий: форма краю пластинки зубчаста. Листок розетковий: форма основи пластинки серцеподібна. Листок розетковий: інтенсивність зеленого забарвлення пластинки помірна. Листок розетковий: антоціанове забарвлення головної жилки пластинки відсутнє. Черешок розеткового листка: антоціанове забарвлення на межі з основою пластинки відсутнє. Черешок розеткового листка: антоціанове забарвлення основи помірне. Корінь: діаметр кореневої шийки середній. Стебло: кількість пагонів галузнення І-го порядку мала. Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення помірна. Стебло: опущення помірне. Суцвіття: розташування кошиків щиткоподібне. Кошик: форма приплюснуто-куляста. Кошик: павутинна обгортка відсутня або дуже слабка. Кошик: забарвлення внутрішнього листочка обгортки світло-зелене. Квітка: забарвлення віночка темно-рожеве. Насінина: основне забарвлення сіро-коричневе.

Новий сорт 'Іменинник' внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2026 р. (Патент на сорт рослини № 260124 від 16.02.2026 р., Свідоцтво про державну реєстрацію сорту № 260149 від 16.02.2026 р.).

Висновки. На Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН створений перший вітчизняний сорт лопуха справжнього овочевого напрямку використання 'Іменинник', який внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, у 2026 р.